

RODINNÁ
ČEST

LUCY FERRISS

RODINNÁ
ČEST

LUCY FERRISS

2015

Copyright © 2015 by Lucy Ferriss
Translation © 2015 by Hana Pernicová

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována ani elektronicky přenášena či šířena bez předchozího písemného souhlasu majitele autorských práv.

Z anglického originálu A SISTER TO HONOR,
vydaného nakladatelstvím Berkley Books, New York 2015,
přeložila Hana Pernicová
Jazyková redaktorka: Zuzana Pernicová
Korektura: Kateřina Židková
Sazba písmem Minion Pro: Rajka Marišinská a Jiří Ryška
Obálka: Radek Urbiš
Vydání druhé, v elektronické verzi první
Vydalo nakladatelství DOMINO, Na Hradbách 3, Ostrava 1,
v listopadu 2015

ISBN 978-80-7498-109-8

Ženám z provincie Chajbar Pachtúnchvá

Žena je lampou rodiny.

– paštúnské přísloví

KNIHA PRVNÍ

KAPITOLA 1

Morušovníky v údolí pod Farištiným domem se odmítaly vzdát svého listí. Když nad východními svahy vycházelo slunce, zářily jako pozlacené; jakmile seschlými listy zatřepotal vítr, rozševalily se jako zlatovlasé dívky šeptající si svá tajemství. Vesničanky usazené do kruhu na hřejivém výsluní vytahovaly oloupané větévky z hromad, kam je nakupily při monzunové prořízce. Pletly z nich košíky, které použijí zjara, až se stromy zase obalí květy a ovocem a mrtvé listí zmizí pod vysokou trávou.

Farišta vyhlížela z hudžry, hlavní místnosti domu. Její nevlastní syn Chálid pochrupeval na vyplétané provazové lavici čárpoí, zraněná paže mu klimbala dolů. Dech jako by mu v nosohlтанu zadrhával. Zvuky, které vyluzoval, Farištu dráždily, i když se za to styděla. Brzy dorazí ze školy děvčata; její manžel Tofan si mezi dohlížením na sklizeň vyšetří chvíli času, aby je přivezl a letmo zkontroloval Chálida, a pak zase vyrazí za prací. Až se Chálid probudí, bude se dožadovat oběda, kuřecích křidélek s rýží. Bude se shánět po otci.

Pomalu se otočila od okna, poklekla vedle čárpoí a položila mu dlaň na čelo. Lepkalo chladným potem – horečka už plevila. Večer se nejspíš vyhrabe z postele, vyrazí do internetové kavárny a tam bude popíjet čaj a povykovat nad kaž-

dou politickou novinkou, kterou najde na některé z plochých obrazovek u stěny. Farišta si to nerada přiznávala, ale když vypadl z domu, dýchal se jí mnohem snáz.

Vstala a upravila si na ramenou svou širokou šálu, dupattu. Byla to statná žena průměrného vzrůstu, ale svému prvorozennému, Šáhidovi, nesahala ani k ramenům a třináctileté dceři Sóbije se dívala z očí do očí. Dokonce i Áfija, nejdrobnější z jejích dětí, jí snadno přehodila paži kolem ramen. Při pomyslení na Áfiju se usmála. Jejím srdci kraloval Šáhid, ale v Áfiju vkládala nejvřelejší naděje. Oba pobývali na druhém konci světa, ne však natrvalo. Až se za dva měsíce bude vdávat Tofanova neter Marjam, všechny ženy se budou Farišty na její nepřítomné děti vyptávat. A budou ji ujišťovat, že Áfija se jednou skvěle provdá – za nějakého lékaře v Islámábádu nebo perspektivního armádního důstojníka – a stane se jednou z těch nových Pákistánek, které léčí a ošetřují ostatní ženy a matky a přitom mezi ně samy patří. Pokud nějaká bytost ženského pohlaví zvládne takový úděl se ctí, je to Áfija. A Šáhid... Fariště se rozhořely oči. Ve chvilkách osamění si připouštěla, že ten se možná domů nevrátí. Mezi řádky jeho dopisů vyčetla pravdu – splývá se Západem, cítí se mezi lesklými mrakodrapy a odcizenými lidmi jako ryba ve vodě. Její manžel Tofan pořád vykládal, jak se Šáhid vrátí domů nadupaný obchodními znalostmi a pomůže Chálidovi převzít hospodářství. Marné sny. Statek spadne do klína jen Chálidovi, ten si sem natahá plno svých džihádistických kamarádů, a až se děvčata provdají, Farišta zůstane na stará kolena sama, obklopená pohrdavými muži, s nimiž ji nepojí ani kapka příbuzenské krve.

Pokusila se tu představu zahnat. Snažila se o to už skoro dvacet let.

V kuchyni rachotil hrnci kuchař Tajjab. Vešla za ním. V rohu vyšívala její tchyně šál. Před dvěma lety ji mrtvice připravila o řeč, ale ostrý zrak si uchovala. Kdysi patřila k nejlepším vyšívačkám ve vsi. „*As-salám alejkum, morej,*“ dotkla se Farišta jejího ramene. Stařena vzhledla bystrýma, jakoby ptačíma očima. „Hned jak Sóbija dorazí domů, promluví si s ní,“ odpověděla jí Farišta na nevyřčenou otázku.

Tajjab se pod svým sněhobílým vousem vědoucně poušmál. Jak to, že toho sluhové tolik vědí? Porcoval kuře, kůstky mu pod sekáčkem dutě křupaly. Jeho věk byl pro Farištu záhadou. Nevypadal ani o den starší než tenkrát před dvaceti lety, kdy ji přivedli sem k Sattárově rodině do Násirábádu. Od té doby zploдил pět dalších dětí a přišel o dvě vdané dcery. Zrak mu poškodila cukrovka, ale podlouhlý obličej pod bílou čapkou si uchoval výrazné rysy a rozvázný výraz. Jedna z jeho zbylých dcer mlela v rohu kardamom. Kuchyní se lila sladká vůně.

Farišta se chopila dřevěné lžice a ochutnala kořeněnou omáčku. Do očí jí vyhrkly slzy. „Výborná,“ pochválila ji. „Chálid ji rád pálivou.“

Zvedla teplou chlebovou placku z hromádky u sporáku a vyšla na verandu. Moruše jako by se vznášely na miliónech křídel ze svých zlatých lístků. Stejně jako jindy touhle roční dobou foukal svěží vítr; už se zbavil monzunového vlhka, ale zatím nenasákl ledovým zimním chladem. V dálce se hnědala strniště Tofanových bavlníkových polí, kde právě končila sklizeň. K Fariště doléhal hukot odzrňovačů. Už celé měsíce vstával její manžel den co den před rozbřeskem a zastavoval se doma, jen aby odvezl a přivezl děvčata. Když byli Chálid, Šáhíd a Áfija malí, obstarávala tuhle povinnost

sama; časy se však změnily. Manžel uvažoval, že pro Sóbiju a malou Musku najme řidiče. Dnes je ale přiveze domů on a Farišta odvede Sóbiju do její ložnice a vytáhne zakrvácené kalhotky, které našla pod matrací. Z dívenky se stala žena. Trpělivě Sóbije vysvětlí – stejně jako před sedmi lety Áfije a jako kdysi její matka jí samé, když se jí ta zdánlivě hrozná věc zčistajasna přihodila –, že na ni bylo vloženo nové a nádherné břímě. Ode dneška se Sóbija bude muset učit, jak si halit prsa dupattou. O ramadánu se bude postit. Dá sbohem drsným dětským hrám s bratrancem Azlánem. Osvojí si nové, pevné držení těla a chůzi, jimiž bude chránit poklad svého ženství.

Tajjab otevřel dveře z kuchyně. „Čaj, memsáhib?“

Položil před ni podnos: čajovou konvici, šálek na podšálku, sušenku a misku s cukrem. Usmála se. Tajjab si potrpěl na vytříbené způsoby. Kuchař sledoval její pohled upřený do údolí, kudy přijede rodinná dodávka suzuki cestou od školy. „Už zbývá jen ta maličká,“ poznamenal.

„Ano, Muska. Moje poslední.“ Farišta tím mínila, a Tajjab to chápal, že s rozením dětí jednou provždy skončila. Pochybovala, že by po třech dcerách přivedla na svět syna. Ale Tofan má Chálida, a také Šáhida bere jako svého vlastního, i když je to syn jeho bratra. Farišta se také pokoušela chovat k Chálidovi mateřsky, ale veškeré její snahy se tříštily o zeď Chálidovy žárlivosti. Když před třemi lety odešel do hor do nové madrasy, nesmírně se jí ulevilo. Jenže kdykoli odtamtud zavítal domů, měl plnovous o něco delší, pleť osmahlejší a pohled roztěkanější a podezíravější.

„Budeš bohatá na vnoučata, memsáhib,“ ozval se Tajjab. Uklonil se, odcouval z verandy a vrátil se do kuchyně. Fariš-

ta se za ním ohlédla. Když se otočila zpátky k údolí, spatřila dodávku supící do kopce.

Muska se vyřítla ze zadního sedadla a nadšeně mávala školními výkresy. Farišta jí dala pusu a poslala ji, ať si zajde za Tajjabem pro svačinu a nakrmí kůzle, o které se stará. Sóbija vystoupila z auta pomaleji a šourala se, jako by mezi koleny tiskla minci. Pod sklopenýma očima se jí rýsovaly tmavé kruhy. Farišta se v duchu usmála. Pamatovala si, že stejně se cítila i ona – bezdůvodně zostuzená a zdeptaná. Se štůskem papírových kapesníků mezi nohama tehdy tiše doufala, že si nikdo ničeho nevšimne, dokud pozvolna nevykrvácí a neumře. „Pojď si se mnou popovídat, Soby,“ napřáhla k dceři ruku.

„Něco jí je,“ řekl Tofan. Vykoukl z auta a lokl si z plechovky pepsí. Normálně děvčata jen vysadil a dál se nezdržoval, zvlášť během sklizně. „Celou cestu domů se tváří načůreně, a když jsem se jí zeptal...“ Zachytil Farištin pohled a zarazil se uprostřed věty. „Hm,“ utrousil. Nedal najevo, jestli pochovil, co se se Sóbijou děje a k čemu se Farišta chystá, ale vtáhl hlavu zpátky do auta, zamával jim na rozloučenou a odjel.

Farišta vytáhla balíček menstruačních vložek, které schraňovala v nejspodnější přihrádce koupelnové skříňky, a zamířila do pokoje děvčat. Sóbija se choulila na posteli a tichounce poplákávala. Farišta se k ní posadila a zlehka jí položila ruku na bok. „Povíš mi, co tě trápí?“ zeptala se.

Sóbija popotáhla. „Chtěla bych, aby tu byla Áfija.“

„Protože by sis s ní mohla popovídat?“ Sóbija přikývla. „O tom, jak ti je?“ Další přikývnutí. „Mně se po ní taky stýská. Ale povím ti totéž, co jsem řekla jí, když jí bylo tolik jako tobě.“ Farišta se natáhla a jemně dceři nadzvedla bradu. Sóbija

bije se v očích leskly slzy. Farišta pocítila nával pýchy. „Krvácíš,“ řekla.

„Ano.“

„Neboj se, nejsi nemocná. Neděje se s tebou nic špatného.“

„Ale *morej*, vždyť je to hrůza, takhle...“

„Krvácíš, protože se z tebe stala žena. Přináší to smutek i štěstí zároveň. Letos se při ramadánu připojíš k půstu. A teď ti povím, jak používat tohle,“ vytáhla vložky, „a jak o sobě začít přemýšlet. Protože už nikdy nebudeš jako dřív.“

Když toho večera převazovala Chálidovi ránu, manžel se probíral obálkami, které dorazily poštou. „Máme šťastný den,“ zvolal. Farišta ucítila, jak se Chálidova paže pod jejími prsty napjala. Hudžra byla prostorná a zalévala ji teplá zář zapadajícího slunce. Ve zdi otočené na východ už zavřeli dveře, které v létě měnily prostor ve vzdušný, otevřený obývací pokoj. Na opačném konci se dva manželovi žijící bratři dívali na zprávy – další útok dronu v horách, gangsterská vražda v Sindhu. Když se Farišta přestěhovala do Násirábádu, dohlížela na kuchyni se svou švagrovou Mahzalou, která na ni byla hodná a hájila ji před Tofanovou matkou. Pak Mahzala zemřela. Tofanův bratr Roušán se znovu neoženil; ten druhý, Sákib, se neoženil vůbec. A jak se měnily společenské mravy, Farišta jedla čím dál častěji s tchyní a dětmi a její manžel s bratry jako by se vytráceli, i když se povalovali na čárpoí ve vedlejší místnosti.

„Šťastný den,“ zopakoval Tofan. „Přišly nám dopisy od obou našich tuláků.“

Za kuchyňskými dveřmi si Sóbija pustila malou televizi

a hihňala se u nějaké komedie vysílané z Láhauru. Navzdory odpolední debatě o ženství a přestože chodila po domě, jako by nesla na hlavě džbán, se dál dětsky chichotala gagům. Neprahla po vzdělání jako Áfija, která vysedávala nad knihami dokonce i při svíčkách, když ve vesnici zrovna vypadl proud. Desetiletá Muska byla učenlivější, ale nesmírně plachá. Jedině Áfija si troufala klást učitelům otázky. Když jí Farišta vysvětlovala, co je to menstruace, vychrlila na ni takovou salvu dotazů ohledně ženské biologie, až z toho šla Fariště hlava kolem.

Namočila žínku do umyvadla a omývala Chálidovi poraněnou paži. „Opravdu šťastný den máme, když Alláh shledá naši domácnost počestnou a spořádanou,“ vyjel na otce.

„A proč by ji takovou neshledával?“ odbyl ho Tofan a otevřel první dopis. Farišta poznala písmo – patřilo Šáhidovi. Nejradši by si ho přečetla sama a vychutnala si každické slůvko, ale dál se věnovala ošetřování Chálidovy rány. „Pašák,“ pochvaloval si Tofan, když přelétl pohledem stránku. „Tvůj bratr dostal dvě áčka z dílčích zkoušek v půli semestru a vyhrál v Bostonu kvalifikaci jednotlivců. Nějaký trenér z Harvardu mu prý snad pomůže, aby tam mohl studovat ekonomii.“ Odchrchlal si. Složil dopis a s povytaženým obočím pohlédl na staršího syna. „Budeš potřebovat, aby ti někdo dobře hlídal účetnictví, až nadejde čas, aby statek...“

„Prosím tě, *bábá*,“ zarazil ho Chálid zdviženou dlaní. „Nezačínej už zase s tím statkem. Já svoje povinnosti znám. Momentálně existují důležitější věci. Je válka, blíží se sem k nám...“

„Žádná válka není!“ Tofan mrštil hromádkou dopisů o zem.

„Manželi,“ brzdila ho šeptem Farišta.

Tofan se zhluboka nadechl. Jak napjal horní ret, knír mu zacukal. V rohu dál brebentila televize. „Jestli chceš být voják, dej se k armádě. To je úctyhodná životní dráha. Šáhid momentálně vyniká ve sportu, ale má dobrou hlavu i na obchod. Žádný zákon nepřikazuje, že majetek musí převzít syn vlastní krve. Jestli o něj nestojíš...“

„Šáhidovi to půjde líp,“ řekl Chálid. Farišta právě dokončila převaz, a tak shodil nohy z čárpoí a posadil se zády k ní. „Šáhid je vždycky ve všem lepší, vyjma úcty k našim mravům.“

„Co je to za narážky?“ vybuchl Tofan.

Farišta střelila po manželovi varovným pohledem: *Uklidni se. Je to tvůj syn a máš ho rád.* Těšilo ji, že mu na Šáhidovi záleží, ale nechtěla, aby se pohádal se svým prvorozeným. Chálid by přičetl vinu jí.

„Žádné narážky,“ odsekl Chálid. „Odvezl naši sestru do *Amríky*, aby se tam spolu předváděli, a nemyslí na následky.“

Farišta zrudla vzteky. To byl celý Chálid, prohlašovat Áfiju za svou sestru a shazovat Šáhida jako nějakého vetřelce. Vtom cinkl z kuchyně zvonek – jako na zavolanou, aby jí neujelo něco nepatřičného. „To je Tajjab,“ napřímila se. „Mám vám naservírovat večeři tady, nebo se najíte s námi?“

„Muži jedí sami,“ prohlásil Chálid.

„Budeme jíst tam, kde řeknu,“ vyštěkl jeho otec. Posbíral rozházené dopisy a rozlepil další obálku. „Áfija píše,“ pošoupl si na nose čtecí brýle, „že na podzim navštěvuje čtvery přednášky z přírodovědy a učí se, až ji z toho brní hlava. Prý by dala všechno na světě za dobrou tikku k večeři a svoji postel. To nezní jako dopis dívky, která se předvádí.“

Chálid zavrčel: „To proto, žes neviděl tu fotku.“

„Jakou fotku?“

„Na jedné webové stránce. Určitě by tě zajímala, *bábá*.“

„Je –,“ Farišta zaslechla v manželově hlase zaváhání, „–nemravná?“

„Posud' sám. Pojd' se mnou do Alí Bhaí.“

Farišta se už neudržela. „Áfija je mravopočestná dívka,“ prohlásila. „A Šáhíd na ni dohlíží, takže jí nic nehrozí.“

„Určitě ne.“ To byl Sákib, který se zvedl od televize a přišel si nabrat z misky hrst oříšků. „Jenže jsou v cizině už dlouho, to je potom o strach. Co kdybys jim zavolał, ať přijedou domů, Tofane? Na Marjaminu svatbu.“

Tofan se zamračil. „Domů? Víš, kolik by to stáło?“

„Nesmysl. Cena tvojí bavlny letos na podzim vystřelila málem do nebe.“

„Ano, *bábá*,“ vložil se do hovoru Chálid. „Proč to neoslavit? Hrozně rád bych se zase viděl se svým báječným nevlastním bratrem.“

Fariště neunikl jeho ironický tón. Ale zároveň si vzpomněla na Sóbiju, že by taky chtěla mít sestru doma a špitat si s ní, jaké to je, dospívat v ženu. „Jenom nevím,“ řekla váhavě, „jestli si na to při studiích najdou čas.“

Tofan zamyšleně složil čtecí brýle a strčil si Áfijin dopis do náprsní kapsy. „V prosinci možná budou mít prázdniny,“ prohodil napůl pro sebe.

„Povolej Áfiju domů,“ řekl Chálid a vstal, „a já se jí zeptám na tu fotku.“

Roušán se odtrhl od televize a šel si nalít sklenici vody ze džbánu u dveří.

„Povolej dceru domů,“ zopakoval po Chálidovi svým

zvučným hlasem, „a matku nejednoho násirábádského syna napadne, že uvítáš nabídku k sňatku.“

„Kdepak,“ ohradila se rychle Farišta. „Áfiju čekají ještě tři roky studia.“

„Na nabídce není nic špatného,“ řekl její manžel. „Kam jdeš, Chálide?“

„Už jsem ti to říkal. Do Alí Bhaí, do internetové kavárny. Vrátím se na večeri.“

„Koukej přijít včas. Tady nejsi v hotelu.“

„Mám večeri servírovat tady?“ otázala se Farišta znovu, když se za jejím nevlastním synem zavřely dveře. „Nebo se najíte –“

Tofan hleděl za svým prvorozeným. Povzdechl si a zatahal se za knír. Pak se po ní ohlédl. „Přines nám jídlo sem.“ Z hlasu mu najednou čísel smutek. „Řekni dcerám, že je zajdu navštívit, až si dodělají domácí úkoly. Co Sóbija? Jak jí je?“

„O ramadánu se bude postit.“

„Aha.“ Zalétl pohledem ke kuchyňským dveřím, jako by dcera tamtudy odešla, aby se už nikdy nevrátila.

„Napíšeš Šáhidovi a Áfije?“

Tofan se přimračil. „Měli bychom si děti užívat, dokud můžeme,“ prohlásil. „A dokázat pochybovačům, že se pleťou.“